

LILOBA ya **LISANGA** ya
BIKOLO ya **MOKILI**
MOBIMBA na maye
masengeli na
BAMBENGA

na Lingala

Lisanga ya Bikolo
ya Mokili mobimba

Liloba ya Lisanga ya Bikolo ya Mokili
Mobimba na maye masengeli na Bambenga

na Lingala

Mobeko 46

1. Ata liloba moko te na mokanda oyo ekoki kosala ete bato to mangomba esala makambo oyo ekokani na Mobeko ya Lisanga ya Bikolo ya Mokili Mobimba te. Ata esika moko te ezali kopesa nzela ya kosla makambo oyo ekoki kopanza ekolo ya bato, kobebisa kimya to bosomi na ekolo.
2. Na kati ya makoki oyo epesami na kati ya mokanda oyo, maye masengeli na moto na mokili pe bosomi ya bato nyonso etosami. Kosalela yango ekoki kosalama kaka na kotosaka mibeko ya bikolo pe ya Lisanga ya Bikolo ya Mokili Mobimba na maye masengeli na bato na mokili. Bolongoli Bambenga na esika to kosalela bomengo to bukulaka ya mabele na bango esengeli kosalama kaka soki ezali po na bolamu ya ekolo to ya lisanga ya bato ebele. Makambo ya boye ekoki kosalama kaka na bosembo pe na kotosaka bosomi pe masengeli ya bato nyonso.
3. Makambo oyo ekomami na mokanda oyo, bakoki kosalela yango na nzela ya bosembo, ya demokrasi, ya botosi Mobeko ya maye Masengeli na Moto na Mokili, ya bokokani ya bato nyonso, ya bokambi malamu pe ya motema malamu.

Mokano andimamá na lisanga ya bato ya nyonso ya lingoba

[*etindamaká ata na likanisi ya likopa monene ya bato te (A/61/L.67 na Add.1)*]

61/295. Liloba ya Lisanga ya Bikolo ya Mokili Mobimba na maye masengeli na bambenga

lisanga ya bato ya nyonso ya lingoba,

Na kotalaka mokanda ya mokano ya lisanga ya bakalaka oyo batalaka maye masengeli na bato, na mokano na yango ya 1/2 ya mokolo ya 29 ya sandza ya motoba na mobu 2006, oyo endimaká makoma ya Liloba ya Lisanga ya Bikolo ya Mokili Mobimba na maye masengeli na Bambenga,

Na kobangolaká mokano na ye ya 61/178 ya mokolo ya 20 ya sanza ya 12 ya mubu 2006¹, oyo endimaká kozela po na komanyola liloba oyo pe kozua mokano etali yango, pe kozua tango ya kokutana pe kosolola malamu po na yango, pe kopesa eyano na yango yambo ya bokutani ya 61,

lisanga ya bato ya nyonso ya lingoba endimi Liloba ya Lisanga ya Bikolo ya Mokili Mobimba na maye masengeli na Bambenga. Liloba yango ezali na makoma oyo elandi awa na se awa.

*Masolo na miso ya bato nyonso,
na mokolo ya 13 na sanza ya 9 mubu ya 2007*

¹ Tala mokanda ya lisanga ya bato ya nyonso ya lingoba, lisanga ya 61, bakisa notango 53 (A/61/53), eteni ya liboso, mokabo ya mibale, mokakola ya liboso.

Makoma oyo elandi

Liloba ya Lisanga ya Bikolo ya Mokili Mobimba na maye masengeli na bambenga

Lisanga ya bato ya nyonso ya lingoba,

Na kolandaká mibeko oyo ekomamé na mokanda ya boyokani ya Lisanga ya Bikolo ya Mokili Mobimba pe na koyebaká te bikolo nyonso esengeli kotosa mibeko yango, Ekoyibisa te, Bambenga bakokani na bato nyonso ya mokili, na koyebaká te bato bakoki kotala te bakesini na baninga kasi basengeli bandimama pe batosa bango na bokeseni na bango.

Ekoyebisa pe te makanisi nyonso ya kolobaká te bato ya loposo songolo, ya lingomba songolo, ya ekolo to mabele songolo, ya nzambe songolo baleki baringa bato na motuya, ezali mabe pe ezali na tina te na miso ya banganga mayele, ekoki kondimama te na miso ya bazuzi pe na miso ya bato. Yango eulani na mibeko te.

Ekoyebisa lisusu te na kotalaká maye masengeli na bambenga, bango basengeli bazuama na motuya lokola bato nyonso,

Ezali kobanga na ndenge kala-kala, bazalaká kozua bambenga na tina te. Bango banyokwamaká mingi na tango ya banoko, po na kobotola mabele, bokulaka pe makoki na bango. Yango esalá te bango bázanga kosalela tombwa na bango na ndenge esengeli, po na kosilisa baposa na bango-moko,

Nakoyebaká te esengeli sasaipi kotosa pe koyebisa na bato maye masengeli po na bambenga, na oyo etali ezaleli ya politiki, ya kita, ya toki pe ya lingomba na bango, na kotalaká lisusu bokoko na bango, kosambela, etaleli na bango ya mokili, mabele pe makoki na bango-moko,

Mobeko 41

Mangomba ya Mokili Mobimba oyo eyebana na mosala oyo, pe mangomba mosusu oyo esalaka na Leta te, basengeli kotia maboko po maloba pe mibeko oyo esalama pe etosama na ndenge elongobani. Lisalisi na bango ezali kosolola na bato pe bambenga bango-moko, kolimbola pe koyebisa bango bosomi pe masengeli na bango pe kopesa bango makoki ya kozala to kotalisama bisika mikano ezali kuzuama po na bango.

Mobeko 42

Lisanga ya Bikolo ya Mokili Mobimba na nzela ya bato oyo basalaka po na maye matali Bambenga to mangomba mosusu oyo eyebana na makambo yango, elongo na Leta na ekolo na ekolo, esengeli kosala nyonso po na liloba ya Lisanga ya Bikolo ya Mokili Mobimba na maye masengeli na Bambenga etosama na bosembo nyonso.

Mobeko 43

Mibeko oyo endimami na kati ya mokanda oyo ezali ndambo oyo esengeli na Bambenga po na bomoi na bango, lokumu pe kimya na bango na kati ya mokili.

Mobeko 44

Masengeli pe bosomi nyonso oyo endimami na kati ya mokanda oyo, ezali ndenge moko po na Bambenga pe bato nyonso.

Mobeko 45

Ata esika moko te ya liloba oyo ezali kopesa epusa ya kokutola to kokitisa bosomi oyo bambenga bazali na yango to masengeli oyo bakoki kozua sima.

Mobeko 37

1. Manso oyo endimami kati ya Leta pe Bambenga esengeli esalama na bosomi nyonso lokola bayokani. Bambenga pe Leta to bakitani na bango, basengeli kotosa pe kosalela mikano oyo bazui elongo.
2. Ata liloba moko te ya buku oyo ezali kopesa epusa ya ketyola to kokitisa Bambenga to ya koboya kosalela boyokani kati ya Leta pe Bambenga na ndenge ya bosembo.

Mobeko 38

Leta na ekolo na ekolo, ezali kozua mikano makasi na miso ya bosembo, po ete liloba ya lisanga ya bikolo ya Mokili Mobimba na maye masengeli po na Bambenga oyo etosama. Pe nyonso oyo ekanami na kati ya mokanda oyo esalama.

Mobeko 39

Bambenga basengeli kozua lisalisi ya Leta to ya bikolo mosusu, na maye matali bokolongono ya nzoto, tekiniki to mosolo po na kosalela pe kozua mbano ya mibeko oyo.

Mobeko 40

Bambenga bazali na bosomi ya kolanda nzela ya bosembo po na kobongisa makambo na bango esongo na Leta to na bato mosusu.

Basengeli kofunda moto nyonso oyo alingi asalela biloko na bango na makasi to alingi asalisa bango makambo na makasi. Mokano nyonso ekozuama na likambo ya boye, esengeli esalama engebene na mibeko ya Bambenga pe mobeko ya maye masengeli na moto na mokili.

Nakoyebaká lisusu te esengeli sasaipi kotosa pe koyebisa na bato maye masengeli po na bambenga, na ndenge endimamá na mikanda ya ndenge na ndenge ya boyokani na mbula-matadi ya bikolo nyonso,

Ezali komikumisa na ndenge nabo lelo, bambenga bazali kosala na limemya po na tombwa na bango, nakobongisaká ezaleli na bango na kati ya politiki, kita, toki, zebi pe bokoko na bango. Bango bazali kosala po bányokwama lisusu te pe bázua bango na motuya lokola bato nyonso,

Ezali na bondimi ete bokambi pe bomanyoli makambo matali bango, bokulaka na bango, mabele na bango pe makoki na bango bango-moko, ekopesa bango makasi na mosala, po na kolendisa bikambelo na bango pe kotalisa bokoko pe zebi na bango po na tombwa na bango na ndenge na bango-moko.

Nakoyebaká te botosi zebi, bokoko to ezaleli ya bambenga ezali kopesa epusa na tombwa ya bobateli zinga-zinga pe kosalela yango malamu,

Na koyebisaká malamu-malamu te kolongola basoda na mabele ya bambenga ezali kopesa kimya, tombwa ya kita pe bizaleli pe boyokani malamu na kati ya bato ya mokili.

Na koyebaká malamu-malamu makoki pe epusa ya bambenga ya kobatela, koteya pe kolakisa bana na bango misala engebene na mobeko oyo etali maye masengeli na bana na mokili,

Na koyebaká te epusa oyo epesameli bambenga na kati ya mikanda ya boyokani kati ya mbula-matadi na bango ezali likanisi ya bato ya mokli mobimba pe etali mokili mobimba,

Na koyebaká lisusu te mabongisi nyonso ya malamu pe bondeko oyo ezali na kati na yango, ezali elembo ya boyokani pe kosala lisanga kati ya bambenga pe mbula-matadi,

Na kotalaká Mobeko ya Lisanga ya politiki ya Mokili Mobimba, Ndai ya Mokili Mobimba na maye matali kita, bizaleli pe bokoko⁽²⁾, Ndai ya Mokili Mobimba po na maye masengeli po na moto na mbula-matadi pe na politiki², Nakotalaká pe Liloba ya mwango ya mosla oyo ezuamaki na engumba Vienne³, ekoyebisa te esengeli te bato na bato bazala na bosomi ya kosala po na bango-moko, ya kopona ezaleli na bango na politiki pe kosalela tombwa ya kita, toki pe bokoko na bango,

Na koyebaká te ata likambo moko te na kati ya Liloba oyo ekoki kotangama po na kokweisa bondimi to bokasi ya bato songolo na maye matali mibeko ya Mokili Mobimba,

Na kondimaká te bondimi mobeko na maye masengeli na Bambenga na kati ya Liloba oyo ekopesa epusa na boyokani malamu pe bosalisani kati ya mbula-matadi ya bikolo ndenge na ndenge na bambenga na bosembo, botosi mibeko po na maye masengeli na moto, botosi pe bondimi baninga.

Na kolendisaká bikolo ya mokili na kotosa pe kosalela mibeko nyonso oyo etali maye masengeli na bambenga engebene na bisaleli ya Mokili Mobimba pe na Mobeko ya maye masengeli na moto, elongo na bambenga bango-moko.

Na koyebisaká malamu-malamu te Lisanga ya Bikolo ya Mokili Mobimba ezali na mosala makasi ya kobatela,

² Tala Mokano 2200 A (XXI), annexe.

³ A/CONF.157/24 (Part I), Chap. III

Mobeko 33

1. Bambenga bazali na bosomi ya kopona soki bazali bato ya ekolo nini engebene na bokoko na bango. Bango bazali na bosomi ya kozua mikanda ya Leta lokola bato nyonso na ekolo oyo bango bazuami.
2. Bambenga bazali na bosomi ya kopona na ndenge na bango-moko, bitape ya mangomba ya bokambami na bango. Bango-moko pe bakopona na ndenge na bango, bato ya kokamba bango.

Mobeko 34

Bambenga bazali na bosomi ya kobatela, kotombola, kokumbisa pe kosalela bokoko na bango, bokambami na bango na ndenge ya bokoko, esambeleli, esaleli pe ezaleli ya bakoko na bango engebene na mibeko ya Mokili mobimba na Maye masengeli na moto na mokili.

Mobeko 35

Bambenga bazali na bosomi ya kopesa mokumba ya kokamba lisanga na bango na moto balingi.

Mobeko 36

1. Bambenga oyo bavandaka ngambo na ngambo ya bikolo mibale, bazali na bosomi ya kokutana po na kosalela to kosambela bokoko na bango ndenge balingi, to kotombola kita, zebi, politiki to bokulaka na bango.
2. Leta ya ekolo na ekolo, ezali kozua mikano makasi elongo na Bambenga bango-moko, po ete mobeko oyo endimama, etosama pe ebatelama. Bambenga basalela yango na bosembo pe bosomi nyonso.

bakoko na bango batika, mabina, misala, bakisi, ezaleli, mabele, matiti, banyama, masapo, masese ya bakoko na bango. Bazali pe na bosomi ya kobatela pe kotombola mayele ya bakoko na bango. Basengeli kozua mbano ya biloko ya motuya oyo bakoko batikela bango.

2. Elongo na Bambenga, Leta ezali kozua mikano makasi po na kondima, kosalela pe kobatela mobeko oyo etosama na bato nyonso.

Mobeko 32

1. Bambenga bazali na bosomi ya kopona bango-moko makambo oyo esengeli kosala sika-sika awa to na mikolo ekoya po na mabele na bazamba na bango. Bango pe moto bakopona ndenge makambo yango esengeli kosalama.
2. Liboso ya kosalela bokulaka ya mabele ya Bambenga (nzete, mabanga ya talo, pitoloi, bibale to biloko mosusu), Leta esengeli koyokana na Bambenga bango-moko na bosembo nyonso, na nzela ya masolo na mangomba ya bokambi mabele na bango. Bambenga basengeli kopesa makanisi na bango na bosomi pe bosembo nyonso. Bandimisa bango makambo na makasi te.
3. Leta esengeli kobongisa banzela ya kofuta Bambenga na ndenge elongobani na bosembo nyonso ndenge bango bakosenga po na biloko na bango oyo balingi kosalela. Mikano misengeli kozuama po ete misala oyo ezali kosalama na mabele ya bambenga ebebisa bomoi na bango te, ebebisa zinga-zinga, bokoko to kimya na bango te.

koyebisa na bato Mibeko po na maye masengeli na Bambenga pe kosala te bato bátosa yango.

Na kondimaká te Liloba oyo ezala etape ya sika ya siki-siki na nzela ya bondimi libela-libela pe koyebisa na bato maye matali bobateli masengeli pe bosomi ya Bambenga na ya tombwa ya misala makasi na kati ya Lingomba ya Bikolo ya Mokili Mobimba po na maye matali Bambenga,

Na kondimaká pe kolobaká lisusu te Bambenga basengeli bazua mbano ya Mobeko ya maye masengeli na moto na mokili lokola bato nyonso. Mobeko yango esengeli étosama pe po na bango. Bambenga bazali na mibeko oyo esengeli po na bomoi na bango, po na kotambwisa pe kotombola lisanga na bango,

Na kondimaká te ezaleli pe makambo ya Bambenga ekeseni epai na epai, etuka na etuka to ekolo na ekolo, pe esengeli tómona motuya ya bokeseni yango ekolo na ekolo to etuka na etuka, pe bokeseni na kati ya bokoko pe masese ma bakoko na bango,

Eyebisi na miso ya mokili mobimba Liloba ya Lisanga ya Bikolo ya Mokili Mobimba na maye masengeli po na Bambenga. Tosengeli tókoma kosalela yango ndenge elongobani na kati ya boyokani pe bosalisani.

Mobeko 1

Bambenga nyonso to moko na moko, basengeli kozua mbano na Mobeko ya maye masengeli po na moto na mokili, pe na bosomi nyonso oyo elakami na moto na kati ya Mibeko ya Lisanga ya Bikolo ya Mokili Mobimba pe Liloba ya Mobeko ya maye masengeli po na moto na Mokili pe Mobeko ya Mokili Mobimba po na maye masengeli po na Moto⁴.

⁴ Mokano ya 217 A (III).

Mobeko 2

Lisanga ya Bambenga nyonso to mombenga moko na moko bazali somi pe bakokani na bato nyonso. Na liboso ya bosembo, moto ákitisa bango to átala bango pamba te po bazali bambenga.

Mobeko 3

Bambenga bazali na bosomi ya kopona lingomba na bango ya politiki pe kosala na bosomi nyonso po na tombwa ya kita pe bizaleli, toki pe bokoko na bango.

Mobeko 4

Na kati ya bosomi ya kopona politiki oyo esengeli na bango, epesami na Bambenga na kosala makambo na bango bango-moko, na kobongisa, kotambwisa pe kokamba makambo na bango bango-moko na kozua mosolo oyo esengeli po na kotambwisa makambo na bango.

Mobeko 5

Bambenga bakoki kobatela pe kotombola bizaleli, toki, bokoko pe esambeseli na bango ya makambo, ata soki balingi básalela politiki, kita, toki pe mibeko ya ekolo.

Mobeko 6

Mbombenga nyonso basengeli kozua mikanda ya leta ya mboka na bango.

Mobeko 7

1. Epesameli na Bambenga kozala na bomoi, nzoto kolongono, bongo malamu (kosalela mayele na ye) pe bobateli nzoto.

Mobeko 29

1. Bambenga bazali na bosomi ya kobatela zinga-zinga na bango, bokulaka pe sembe-sembe ya mabele na bango. Na yango, Leta esengeli apesa lisalisi na Bambenga na bosembo nyonso.
2. Leta ezali kozua mikano makasi po te biloko ya mabe oyo ekoki kobebisa mabele to bomoi ya bato, esopama to etiama na mabele ya Bambenga te. Olingi obwaka bosoto na yo na mabele ya Bambenga, yokana na bango, limbola bango mabe na malamu ya biloko yango. Sima sala maye bango-moko bakosenga yo.
3. Soki likambo ya boye salami na mabele ya Bambenga, Leta esengeli ezua mikano ya makasi po ete Bambenga oyo bavandaka na esika wana, bazua tango nyonso bakisi oyo esengeli po na kobatela bokolongono ya nzoto na bango to po na kosalisa bokono oyo biloko oyo basopi na mabele na bango ekoki kopesa.

Mobeko 30

1. Basoda bakoki kosala bangalasisi na mabele ya Bambenga soki ezali likambo ya Leta oyo bato nyonso bayebi. Kasi esengeli koyebisa bambenga liboso pe koyokana na bango pe kolimbola bango ndenge ekosalama, mabe na malamu ya likambo yango. Mokano ya kosala yango esengeli kozuama elongo na bango-moko.
2. Liboso ya kotinda basoda na mabele ya bambenga, Leta esengeli koyokana na Bambenga na nzela ya masolo na mangomba ya bokambi mabele na bango.

Mobeko 31

1. Bambenga bazali na bosomi ya kobatela, kokengela pe kotombola bokoko na bango, biloko pe mayele oyo

Mobeko 26

1. Bambenga basengeli na mabele, bazamba, to bokulaka nyonso oyo ezali esika na bango to oyo bango bazua kala pe basalela.
2. Bambenga bazali na bosomi ya kozala na mabele to bokulaka na bango, ya kosalela, kokumbisa, kotombola pe kobatela yango.
3. Na ekolo na ekolo, Leta esengeli kondimisa pe kobatela mibeko yango na nzela ya bosembo. Mibeko ya kopesa Bambenga makoki ya kokonza pe kosalela biloko na bango na ndenge balingi esengeli esalama engebene na mibeko ya Bambenga bango-moko.

Mobeko 27

Po na kopesa epusa na Bambenga bakonza, basalela pe bazua mbanu ya mabele na bango, na ekolo na ekolo, Leta esengeli etala elongo na Bambenga bango-moko, na bosomi pe bosembo nyonso, ndenge nini mikano ya bokonzi mabele mikoki kozuama engebene na bokoko, ezaleli, be mibeko ya Bambenga. Bambenga esengeli bazala na kati ya bozui mikano yango.

Mobeko 28

1. Esengeli bafuta Bapenga po na biloko na bango, mabele, bokulaka to zamba na bango oyo bato bazua na makasi to kaka boye pe basenga nzela na bango-moko te. Baye bazua to basalela mabele to biloko mosusu ya Bambenga, esengeli bazongisa yango to bafuta mosolo oyo ekokani penza na motuya ya biloko yango.
2. Bofuti biloko yango ekoki kosalama kaka ndenge Bambenga bango-moko basengi. Soki te, ozui mabele, okofuta mabele, osaleli zamba, okofuta zamba kasi motuya ya eloko ozuaki ekokana na oyo ozali kofuta.

2. Epesameli Bambenga na kozala na basomi, kimya, bobangi te. Ata bakeseni na bato mosusu, bátungisa bango te, bányokolo bango te, bábundisa bango to básalisa bango makambo na makasi te, bábotola bana na bango na makasi te.

Mobeko 8

1. Esengeli te kosala te Bambenga bázua bizaleli pe bokoko ya bato mosusu na makasi. Esengeli te koboma to kobebisa bokoko, toki pe bizaleli na bango.
2. Bambula-matadi ya bikolo na bikolo bazali kotia bisaleli ya makasi po na kotala makambo yango na kopekisaká:
 - a) Nyonso oyo ekoki kosalama po na kobotola bokulaka to mabela ya Bambenga;
 - b) Nyonso oyo ekoki kobebisa bosomi ya bambenga na bizaleli, toki pe bokoko na bango;
 - c) Botambwisi Bambenga esika na esika po na kobebisa masengeli na bango;
 - d) Bobongoli bizaleli pe bokoko ya bambenga na makasi to kopesa bango bizaleli pe bokoko ya bato mosusu na makasi.
 - e) Masese to bopanzi sango ya mabe na kombo ya Bambenga po na kosala te bato bátosa bosomi na bango te pe bátala bango pamba;

Mobeko 9

Bambenga basengeli kozala bato ya lingomba to ekolo songolo na kotalaká bisaleli pe bizaleli ya lingomba to ekolo yango. Ata eloko moko te ekoki kosala te bango bazuama lokolo bato nyonso ya ekolo to lingomba yango.

Mobeko 10

Epejisami kolongola Bambenga na mabele na bango na makasi.

Bolongoli na bango na esika songolo esengeli esalama soki bango-moko baligi pe bandimi yango na bosomi nyonso, na koyebaká bolamu pe mabe na yango. Bango basengeli báyeba tina nini bazali kolongola, nini bakoki kozua soki balongoli, bakokende wapi, soki bakoki kozongela mabele na bango sima.

Mobeko 11

1. Bambenga bazali na bosomi ya kosalela pe kokumbisa bizaleli pe bokoko na bango. Bango basengeli kobatela, kokumbisa pe kotombola misala ya Bambenga ya kala, ya lelo pe ya lobi. Basengeli kosala masese na oyo etali misala na bango, toki na bango pe bisika baleká to basalá makambo ya motuya.
2. Mbulu-matadi ya ekolo na ekolo esengeli kobongisa likambo yango na kotaiká bisaleli ya makasi oyo ekoki kotala bozongisi biloko ya Bambenga to koyokana na bango po na biloko na bango to ya bakoko na bango oyo bato mosusu babotola na makasi to oyo bato bazua kaka boye pe batosaka mibeko to bosomi na bango te.

Mobeko 12

1. Bambenga bazali na bosomi ya kokembela, kosalela, kokumbisa pe kobatela bizaleli to bisaleli na bango, bokoko pe toki na bango, pe Nzambe na bango. Basengeli pe báteya to bálakisa makambo na bango nyonso na bato mosusu. Bango bazali na bosomi ya kobatela bisika ya motuya po na bokoko to bonzambe na bango oyo kaka bango-moko bakoki kokoma; Bazali pe na bosomi ya kosalela bikila-kila na bango pe ya kozala na yango; Bazali pe na bosomi ya kosenga te

na makasi te. Bazua mbano ya bosembo lokola bato nyonso pe batala bango pamba te.

Mobeko 23

Bambenga basengeli kopona bango-moko maye basengeli kosala sasaipi po na tombwa na bango pe ndenge ya kosala yango. Basengeli bazala bisika nyonso oyo mwango pe mikano ezali kozuama na maye matali bokolongono na bango, botongi bandako, kita, bokulaka to makambo mosusu oyo etali bango.

Mobeko 24

1. Bambenga bazali na bosomi ya kobatela pe kosalela bakisi na bango ya bokoko po na bokolongono bwa nzoto. Na yango, bakoki kobatela matiti to banzete ya zamba, banyakama, mabanga ya talo oyo esengeli po na bomoi na bango. Bango bazali na bosomi ya kokende lopitalo pe kozua lisalisi lokola bato nyonso.
2. Bambenga bazali na bosomi lokola bato nyonso, ya kozala nzoto kolongono pe bongo malamu. Leta na bikolo na bikolo ezali kozua mikano po na kobatela bosomi yango.

Mobeko 25

Bambenga bazali na bosomi ya kobatela pe kotombola bondeko pe botingami oyo ezali kati ya molimo na bango pe mabele, bibale, bazamba, to biloko mosusu oyo bango basalelaka po na bokoko na bango. Bango basengeli kosalela yango po na bana pe bakitani na bango.

kozua makanisi ya Bambenga na limemya, bosolo pe bosomi nyonso.

Mobeko 20

1. Bambenga bazali na bosomi ya kobatela mangomba na bango ya bokambami, ya botambwisi bokulaka, zebi pe lisanga na bango. Bakoki pe kosala na kimya nyonso, nyonso oyo ekoki kotombola bomoi na bango.
2. Bambenga nyonso oyo bazangisi bango nzela ya bozwi makoki ya kotombola bomoi na bango, basengeli kozua lifuta oyo ekoki na bango

Mobeko 21

1. Bambenga bazali na epusa ya kobongisa to kotombola bokulaka pe bomoi na bango na nzela ya kelasi, mosala, boyekoli, bobongoli ndenge ya kosala, bokolongono ya nzoto, botongi bandako ya siki-sika, bopetoli zingzinga pe bobateli nzoto.
2. Leta ezali kozua mikano makasi po na kobongisa tango nyonso bomoi ya Bambenga na maye matali bokulaka pe ezaleli na bango. Esengeli kotala malamu-malamu maye masengeli po na bakoko, basi, bilenge, bakikata, bababa, bakufa-miso pe bana mike ya bambenga.

Mobeko 22

1. Na kosalela mibeko oyo, tosengeli kotala malamu-malamu basi ya bambenga, bana na bango, bilenge, bakufa miso, bakikata, pe bababa ya bambenga.
2. Elongo na Bambenga bango-moko, Leta ezali kozua mikano makasi po te bana, bilenge pe basi ya bambenga banyokwama to basalisa bango makambo

ebembe to mikua ya moko na bango ezongela bango to ekundama na esika songolo.

2. Mbula-matadi ya ekolo na ekolo esengeli ébatela bosomi ya Bambenga na kotiaka na bosembo nyonso, bisaleli oyo ekopesa epusa na Bambenga bázala na biloko na bango ya kosambela to kosala bikila-kila na bango, bázala na makoki ya kokoma pe kosalela bisika bakundá bakoko na bango pe bisiká na bango ya kosambela. Bázala pe na bosomi ya kokundola mikua ya mandeko na bango bakufa po na kokunda yango na mabele na bango. Yango esengeli esalama na kati ya boyokani na kati ya Bambenga pe Mbula-matadi ya ekolo na ekolo oyo bango bazali.

Mobeko 13

1. Epesami na Bambenga kokundola, kosalela, kotombola pe kolakisa na bana pe bakitani na bango nyonso oyo etali bokoko pe bizaleli na bango, ndinga pe toki na bango, masese pe zebi na bango, etaleli na bango ya mokili, ekomeli, masolo pe masapo na bango. Epesami pe na Bambenga kozala na bosomi ya kobatela bakombo ya bato, mabele, mangoba, bisika pe biloko na bango.
2. Mbula-matadi ya ekolo na ekolo esengeli ézua mikano makasi po na kobatela bosomi pe masengeli ya Bambenga. Mbula-matadi esengeli ésalà te Bambenga báyeba mibeko pe bisaleli ya politiki, ya bosembo pe esambeselo, ya bokambi misala na ekolo . Bato pe báyeba pe básosola masengeli na bango. Na yango, Mbula-matadi asengeli kotinda bato oyo bakoki kobongola mibeko pe mikanda ya ekolo na bandinga na bango to koluka banzela mosusu ya kolimbola bango yango.

Mobeko 14

1. Bambenga bazali na makoki ya kosala pe kokamba bakelasi na bango, pe kopona mateya oyo esengeli kopesama na ndenge na bango na ndinga na bango-moko. Mateya esengeli epesama na ndenge ekoki na bango.
2. Bana ya bambenga basengeli kokota bakelasi nyonso lokola bato nyonso. Bango bakoki kolanda mateya nyonso oyo balingina kelasi ya Leta.
3. Mbula-matadi ya ekolo nyonso asengeli kosala elongo na bambenga po na te bana ya bambenga oyo bavandaka na bamboka ya bato mosusu, bazua mateya oyo epesami na ndenge ya bokoko na bango pe na ndinga na bango.

Mobeko 15

1. Epesameli na bambenga te mateya bakolanda na kelasi, ndenge ya koteyama to ya kopesa sango, ekokana penza na lokumu ya bokoko, ya bizaleli pe ya masengi pe baposa na bango.
2. Mbula-matadi na ekolo na ekolo esengeli kozua mikano makasi elongo na Bambenga bango-moko, po na kobunda esongo na bosambwisi Bambenga pe kotala bango pamba. Basengeli kosala po na tombwa ya boyokani, bosalisani, bondimani kati ya Bambenga pe bato mosusu ya ekolo.

Mobeko 16

1. Bambenga bazali na bosomi ya kosala mosala ya bopanzi sango (tele, radio to zolona) na ndinga na bango. Bango bazali pe na bosomi ya kolanda basango na baradio to batele ya bato mosusu.

2. Na bikolo na bikolo, Leta ezali kozua mikano ya makasi po ete baradio na batele epanza pe sango ya zebi, bokoko pe ezaleli ya bambenga nyonso. Leta esengeli kopesa bato bosomi ya koloba makanisi na ye pe kosala ete baradio na batele nyonso etosa bosomi yango na kotalaka zebi pe bizaleli ya bambenga nyonso.

Mobeko 17

1. Bambenga nyonso basengeli kozua mbano ya mibeko ya mosala na ekolo na bango to na mokili mobimba.
2. Leta esengeli kotala elongo na Bambenga bango-moko, po na kozua mikano po na kopekisa kosalisa bana ya bambenga misala makasi to oyo ekoki kobebisa bomoi, bokolongono, kelasi, bongo, to tombwa na bango. Esengeli pe kozua mikano po na bana na bango bakota kelasi pe batanga lokola bato nyonso po bakelela to bazala babola lobi te.
3. Bambenga esengeli bafutama na mosala lokola bato nyonso. Bango bazali na bosomi ya koboya mosala oyo mbano ezali malamu te po na bango.

Mobeko 18

Bambenga basengeli bazua esika epai mikano ezali kozuama na maye matali bango. Bakoki kopona moto na ndenge na bango-moko po atalisa bango na bisika yango. Bambenga bakoki pe kosala mangomba ya bozwi mikano pe kokamba yango bango-moko.

Mobeko 19

Mbula-matadi na bikolo na bikolo ezali kosala elongo na Bambenga – na nzela ya mangomba na bango ya bokambi -liboso ya kozua mikano oyo ekoki kotala bango, po na

Lisanga ya Bikolo
ya Mokili mobimba